

Newspaper : Manager Daily 360	Date: 03 February 2016
'HEADLINE' : สะแกราชโมเดล ต้นแบบรักษาป่าด้วยวิทย์	Page: 18
Section : Good Health&SCIENCE	Column Inch : 143
Circulation : 120,000	PR Value : 555,126

นักวิจัยต่างชาติผู้มาศึกษาเรื่องจุงองในสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช

ดร.ทักษิณ อาชาวาคม

“สะแกราชโมเดล”

ต้นแบบรักษาป่าด้วยวิทย์

สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช ต้นแบบรักษาป่าด้วยวิทยาศาสตร์

SCIENCE

ชุดความสำเร็จ “สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช” เป็นพื้นที่ต้นแบบใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมช่วยจัดการป่าไม้ยั่งยืน ยก “สะแกราชโมเดล” เป็นสุดยอดวิธีดำเนินการ “เอาคนออก-แบ่งโซนชัด-จัดสรรพื้นที่-ดำรงตำแหน่งหลายปี-วิจัยวิจัยหลากหลาย” สทอภ.เตรียมรับลูกใช้ดาวเทียมหาพื้นที่ขยายผล

“คุณคงมีคำถามใช้ไหมว่ากระทรวงวิทย์มาเกี่ยวอะไรด้วยการดูแลป่าไม้? ต้องเป็นหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและกรมป่าไม้ หรือกรมอุทยานฯ ลี ก็ใช้ครับ แต่ที่นี้พิเศษกว่าที่อื่นตรงที่เราวิจัยป่าไม้ได้ด้วยวิทยาศาสตร์ ด้วยคุณค่าของงานวิจัยและความเข้าใจของคนในพื้นที่ ทำให้ 48 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ป่าสะแกราชแทบไม่มีการลดลงมีแต่เพิ่มขึ้น แล้วทางวิทยาศาสตร์เราก็ไม่ได้มองว่านี่คือป่า แต่ที่นี้คือธนาคารเก็บพันธุกรรมพืชและสัตว์ที่ดีที่สุด ซึ่งความสำเร็จที่ชัดเจน ทำให้วันนี้สะแกราชโมเดลเป็นที่จับตามอง” ดร.ทักษิณ อาชาวคณ ผู้อำนวยการสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา เผยขึ้นระหว่างนำทีมชาวผู้จัดการวิทยาศาสตร์ลงพื้นที่เพื่อรับฟังการเสวนาและแถลงความสำเร็จของสะแกราชโมเดล

ดร.ทักษิณกล่าวว่ารัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายบูรณาการและเชื่อมโยงงานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในมิติต่างๆ ทั้งด้านการวิจัยเชิงพาณิชย์, ด้านการวิจัยเชิงสังคม-ชุมชน, ด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการ, ด้านการพัฒนากำลังคนและด้านทรัพยากร และเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูป วน ของประเทศด้านทรัพยากร สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (สทอภ.) จึงจำเป็นต้องเห็นหาพื้นที่ในความรับผิดชอบของกระทรวงวิทยาศาสตร์ ที่ดูแลงานด้านทรัพยากรธรรมชาติ และประสบความสำเร็จเพื่อเสนอเข้าสู่คณะรัฐมนตรี โดยพื้นที่ที่สวนชีววนทลสะแกราช สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช จ.นครราชสีมา ที่ดำเนินงานด้วย “หลักสะแกราชโมเดล” ได้รับการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด

ดร.ทักษิณกล่าวว่าด้วยเหตุนี้เมื่อวันที่ 4 ก.ย. 58 นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี จึงได้มีคำสั่งให้ดำเนินการจัดทำพื้นที่ต้นแบบสะแกราชขึ้น เพื่อเป็นต้นแบบการบูรณาการงานด้าน วน ภายใต้การจัดการเชิงพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายในกระทรวงวิทยาศาสตร์เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการป่าอย่างสมดุลยั่งยืน และเพื่อให้เป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการป่าในรูปแบบใหม่ให้กับพื้นที่อื่นๆ

“จากภาพถ่ายดาวเทียมของ สทอภ.ที่สามารถดูข้อมูลย้อนหลังได้ถึง 30 ปี พบว่าสภาพป่าของสะแกราชกว่า 50,000 ไร่ แทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย ไม่มีการบุกรุก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าป่าได้รับการดูแลอย่างดี จนทำให้ป่าสะแกราชได้รับการยกย่อง

ให้เป็นพื้นที่ชีววนทลจากยูเนสโก และป่าผืนเดียวที่กระทรวงวิทย์ดูแลแห่งนี้ ยังถือเป็นป่าอันทรงคุณค่า เพราะรองรับงานวิจัยและค่ายวิชาการต่างๆ จนมียอดการจองคิวยาวข้ามปี วันนี้เราจึงมาร่วมกันวิเคราะห์บทเรียน เพื่อให้พื้นที่อื่นหรือองค์กรด้านป่าอื่นๆ นำกฎแห่งความสำเร็จของสะแกราชไปใช้ต่อยอด” ดร.ทักษิณกล่าว

สำหรับกฎแห่งความสำเร็จของพื้นที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชมี 4 ข้อด้วยกัน ซึ่ง ดร.อานนท์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการ สทอภ.ได้กล่าวสรุปว่า กฎแห่งแรกก็คือ ที่สะแกราชมีการแยกคนออกจากป่าอย่างสมบูรณ์ เพราะหากปล่อยให้ชาวบ้านอยู่ในพื้นที่ป่าย่อมมีการบุกรุกถางทำลายไม่มากก็น้อย โดยการเชิญชาวบ้านออกจากป่า ดร.ทักษิณ เผยว่าในช่วงแรกจะใช้วิธีอธิบายให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอนุรักษ์ป่า และเสนอแนวทางแก้ปัญหาด้วยการจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยให้กับประชาชน แบ่งเป็นครัวเรือนละ 20 ไร่สำหรับทำการเกษตรและปลูกบ้านพักอาศัยอีก 2 งาน พร้อมทั้งทำตัวเป็นพี่เลี้ยงในระยะแรกในงานเกษตรให้ชาวบ้านด้วย เพื่อไม่ให้ชาวบ้านรู้สึกถึงความโดดเดี่ยว ไม่ยุติธรรมจากการให้ออกนอกพื้นที่และยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกธรรมชาติในคราวเดียวกัน

กฎแห่งที่สองก็คือ พื้นที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช ใช้หลักการบริหารพื้นที่ภายใต้เงื่อนไขของพื้นที่สวนชีววนทล โดยจัดโซนออกเป็น 3 ส่วนบนพื้นที่รวมกันทั้งสิ้นราว 1 ล้านไร่ ของ อ.วังน้ำเขียว และ อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา ได้แก่ เขตแกนกลางเป็นพื้นที่ห้ามบุกรุกใช้จนครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 50,000 ไร่ มีไว้สำหรับการทำวิจัยและการอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ป่าเท่านั้น เขตกันชนเป็นพื้นที่ห้ามใช้ประโยชน์และจัดตั้งบ้านพักอาศัยเช่นเดียวกับส่วนแกนกลาง แต่ในส่วนนี้จะมีการจัดค่ายกิจกรรมวิทยาศาสตร์ให้กับเยาวชนจากโรงเรียนต่างๆ มีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์ป่า และมีการถ่ายทอดความรู้จากงานวิจัยและแนวเขตรอบนอกที่เป็นเขตที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นเขตที่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและขยายพันธุ์พืชป่ากันได้ดีมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์โดยสะแกราช เพื่อส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนโดยการลงพื้นที่สอนของนักวิจัย วว.

กฎแห่งที่สามก็คือ ที่สะแกราชมีการทำงานที่ต่อเนื่องของบุคลากร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากของการ

บริหารงานด้านป่าไม้ เพราะการใช้คนทำงานหรือผู้บริหารชุดเดิมที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้ ความเข้าใจในพื้นที่ย่อมทำให้รู้ปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่ดีกว่า เช่น ผอ.ทักษิณ ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานี มาเป็นเวลาถึง 14 ปีย่อมมีความรู้ ความเข้าใจและได้รับความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่และชุมชนใกล้เคียงที่ดีกว่า การเปลี่ยนหน้าผิงบริหารรายปีหรือราย 4 ปีแบบที่หน่วยงานด้านป่าไม้อื่นๆ กำลังใช้อยู่ เพราะเวลาการดำรงตำแหน่งที่น้อยเกินไปจะทำให้นโยบายดีๆ ที่ผู้บริหารคนเก่าเคยจัดการไว้ถูกพับเก็บไปเมื่อผู้บริหารคนใหม่เข้ามา

ส่วนกฎแห่งสุดท้าย ทั้งสำคัญและทำให้สะแกราชมีความโดดเด่นกว่าป่าที่อื่นๆ ทั้งหมดเพราะใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมสำหรับงานหลายด้าน เช่น ด้านการวิจัยเพราะภายในสะแกราชถือเป็นแหล่งชุมชนนักวิจัยทั้งไทยและต่างชาติชานาทย่อมๆ โดยหัวข้อการศึกษามีความครอบคลุมทั้งพืชและสัตว์ โดยเฉพาะงานวิจัยด้านจุลจาง, ไม้พุ่มพญาเสือ และการสร้างรังนกเทียมเพื่อเพิ่มอัตราการรอดของนกที่ถือว่าเป็นงานวิจัยบุกเบิกและค่อนข้างมีชื่อเสียงในแวดวงวิชาการ

อีกทั้งยังมีงานวิจัยด้านการแปรูปใช้ประโยชน์ก็มีมากโดยเฉพาะสมุนไพร ที่นักวิจัยของ วว.จะนำใช้และคิดค้นออกมาเป็นองค์ความรู้สำหรับการสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อนำมาสอนให้กับชาวบ้านในพื้นที่ทำเพื่อสร้างรายได้ นอกจากนี้ในส่วนของการบริหารจัดการ สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชยังได้นำเทคนิคการจัดการน้ำจากสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (สสนท.) และระบบภาพถ่ายดาวเทียมติดตามสภาพผืนป่าของ สทอภ.มาใช้ด้วย

ดร.ทักษิณยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ป่าสะแกราชถือเป็น “ธนาคารพันธุกรรมพืชและสัตว์” ซึ่งเป็นต้นแบบความสำเร็จการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะระบบนิเวศป่าไม้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์แบบ เนื่องจากเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์สัตว์นานาชนิด อาทิ เลียงผา เก้ง ไก่ฟ้าพญาเสือ ไก่ป่า กวางป่า และยังมีอุดมไปด้วยผักพื้นบ้านนานาพันธุ์ อาทิ ผักกูด ผักหวาน กระถิน สะตออีสาบ ที่ วว.ยกให้เป็นพืชสำรองในโครงการเร่งรัดปลูกพืชท้องถิ่นได้เพื่อสร้างรายได้

ส่วนการนำสะแกราชโมเดลไปขยายผลต่อไปในพื้นที่อื่น ดร.อานนท์ เผยว่า เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา เพราะสภาพป่าในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน และพื้นที่ของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน แต่ในเบื้องต้น สทอภ.จะใช้เทคโนโลยีภาพถ่ายดาวเทียม และระบบระบุตำแหน่ง (GIS) ในการศึกษาว่าพื้นที่ป่าบริเวณใดของประเทศที่มีลักษณะคล้ายคลึงหรือมีปัญหาที่สามารถนำสะแกราชโมเดลไปช่วยแก้ไขได้ และจะเดินทางมาหากฎแห่งความสำเร็จของสะแกราชโมเดลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ดีที่สุด สำหรับจัดทำคู่มือสะแกราชโมเดลไว้สำหรับแจกจ่ายองค์กรด้านป่าไม้หรือแม้แต่ผู้สนใจที่เดินทางมาศึกษาฐานที่สถานี.